

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Das deutsche Gaunerthum

4 Teile in 3 Bd.

3

Avé-Lallemant, Friedrich Christian Benedikt

Hildesheim, 1980

XX. Papst Elchanan. Uebertragung aus dem amsterdamer Maasebuch,
Maase 188

[urn:nbn:de:bsz:31-420805](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-420805)

שמעון איז איין גרויסער געזעצן. און ער האט איין זון דער גרויסער אלחנן (1)
 דער וואר נאך איין געזעצן יונג. וון ער געזעצט איין מאל דאס ביא
 שפּעט קייל (2) וואלט אונז איין שפּעט ביא שטעט איין הייזן גלייך
 בר סדר וואר. אלז נאך ביא קייל דס גיך אונז איר אריס (3)
 און גיך מיט איר אונז. ביא אייד ביא אין הויז וואר געזעצן איז ניש
 עיל געט (4) דען גיל האט געזעצט ביא קייל ווערט דאס גיך
 וויבד ערענטן. און אייד (5) וואר עפען אין דער שול געזעצן.
 אלז נאך ביא קייל דאס גיך און צוויי מיט איר אונז (6) און איר
 דאס גיך שטעט (7) בא מיט גיל נון. גיל העט איין געזעצן (8)
 געזעצט. דען צווייטן האפען גיל גאר עיל אונז דס שטעט
 געהאלטן. בא רבי שמעון געזעצט אהרן (9) גאס אונז דער שול. בא
 איז ביא אייד ניש דער הייז (10) געזעצן. דען גיל וואר נאך דער קייל
 געזעצטן. אפער גיל האט ביא קייל ניש געזעצטן. אלז דאס דער
 רבי שמעון זיין אייד ניש און זיין גיך אק ניש. אונז צווייטן (11) גאס
 ביא אייד צו זיין און שרייב גאר דער רבי שמעון דאקט ביא
 אייד ווארש גיל אלז שרייבט. בא דאקט גיל צו איר אפער רבי
 ערעו"ה (12) ביא שפּעט קייל האט דאס גיך אונז געזעצטן. אפער איר
 ווייט ניש וואו גיל מיט איר איז הייז געזעצטן. אלז איר גיל דאס גיך

1) Etchenan.

2) Schabbas-Goie, die christliche Magd, welche besonders am Sabbat die
den Juden verbotenen häuslichen Obliegenheiten wahrzunehmen hat.

3) Arim für Arm.

4) Kosche, auffällig, besonders bemerkbar.

5) Zeder.

6) Aweß, hinweg.

7) Schmadben, taufen.

8) Korbon, Opfer.

9) Aheim, daheim.

10) Derheim, daheim.

11) Urplöglung für urplöglich.

12) ערעו"ה, bawonossenu harabbim, um unserer vielen
Sünde willen.

1) Bir
 2) Ein
 3) Ein
 4) Ein
 5) Ga
 6) Me
 7) Le
 8) Ein
 9) Ein
 10) Ein
 11) Le
 12) Ein
 13) Ein
 14) Ein
 15) Ein
 16) Ein
 17) Ein

איפער אל יונגן. אפער זאל גאנצן עס נאכגעט (1) פֿינד באג גינד
וואר אין וועג (2) וון פֿאטער אוןי וואר טריפן אין גרוסן יאמער אפ
איר ליפס גינד גלייך (3) וואו צו גלאפן טיט. דער רבי סאגן
פֿאטער טאג אוןי נאכט. אפער הנ"ל (4) האט עס פֿיר אפ פֿיר
העלט וואו באג גינד איז היין גוין. וון באג גינד גאס אא ווייט באג
עז אין ביא גלייך (5) הענד גאס אוןי זאל ציהטן באג גינד אונט באג
עס אין גרוסר מלמד (6) וואר גיווארבן. דען באג לז (7) וואר פֿון
רבי סאגן הענד גיווארבן. אונט צונ דער יונג פֿון איינער הויך טול (8)
צו דער אנדער פֿון עז גאס נאך [רופ] (9) אוןי לערנט גאר
ערשטליך (10) פֿילארויאל לטונות (11) באג עז אין גארבנא (12) צו
רופ וואר אוןי גיין נאמן גיין אונט ווייט באג אן ניש גיין (13) פֿון אפ זאגן
גאנץ. אוןי הייט אן אוןי ווארט גאר חסד (14) אוןי וואר גאר הייט.
סוף דבר (15) עז פֿילאס זיך באג דער אפֿיפֿיר (16) טורפֿ. אוןי
דער יונג פֿון וועגן גיין גרוסן חרפֿות (17) אוןי גיין וואו לערנן אן
אלירויאל לטונות בוא איז ער צו אין אפֿיפֿיר גימאכט ווארבן. וון
האט ער וואו גיוויט באג ער אין יוד איז גיווארבן. אוןי וואר פֿון

1) Nirgends.

2) Einweg, hinweg.

3) Gleich, für wie.

4) Siehe das Wörterbuch.

5) Gallochim, christliche Geistliche, Priester.

6) Melummed, Gelehrter.

7) Lew, Herz, indoles.

8) Hochschule.

9) Rom. Eigennamen pflegen häufig in Parenthesen gesetzt zu werden.

10) Für ערשטליך, ernstlich.

11) Loschonos, Sprachen.

12) Cardinal.

13) Genugen, genug.

14) Choschuw, angesehen.

15) Soph dowor, kurz zu reden, kurzum.

16) Apifior, der Papst.

17) Bom charif, חרף, charaf, herbe, scharf, stechend sein. Charif ist ein Mann von scharfem Verstand. Tendlau, 129 und 145.

מען ר' שמעון הגדול זיין זון. ון עז תמן איז אבן גאר וואלד באג
 ער אונטער גיט שליש גלייך אן וואלד געדענקט גאן. אבן איין גרויס
 חסיד צו זיין אבן געדאכט ער זיך איין מאל איך וויל נאך באג איך
 איין פאטער פון מען וויל הער שרעמן נאך רוס. בא שרייבט ער
 איין פריש נאך מען אן בען הענגען (1) בען ער איז ון אפיפיור
 געווען בער אלע הענגען אונטער זיך האט. באג ער גאלט בען
 יודן פון פון גיין שפעט צו האלטן. נאך גיין געדער יודן (2) צו
 לאגן. און גיין פרויא נט טעילה (3) צו גיין. בא געדאכט זיך בער
 אפיפיור וואלד. באג ון איין פאטער ווערד הער גיטיקט ווערדן פון
 איך אום געלעבן גאבן ווערד אונד צו ריכטן גלייך איך גיטאק. בא
 ון בר פריש אן בען הענגען פון בעג אפיפיור גאס. אלעז אים
 בער הענגען ביא יודן שטראנג ביא גזירה (4) וויסן. אבן וואלטן ביא
 יודן פיל מטהב (5) זיין פיל בעג הענגען. אפער בער הענגען ווייגט איין
 בען פריש בער פון בעג אפיפיור געווען ווער. בארום גאן ער
 גא נעם העלפן. ווען גא וועלן מטהב זיין. גא מונד גא נעלפערט נאך
 רוס פיל בען אפיפיור ציהן. ווער וואר אפער ברען אבן ארמי
 יודן גא טאטן תשובה תפילה וצדקה (6) אלעז ווארן גא צו האט באג
 גא וואלטן טיין ר' שמעון הגדול מיט צוויי רפנא (7) הנין נאך רוס
 באג ער פיל בעג אפיפיור מעכט מטהב זיין. פילייכט ווערט איין
 הע"ה פון איין נס (8) טון. אפער באק ווארן גא ביא געדער אן סוד (9)
 אל יודיטן בען גא האטן פון הענגען בער ווייל אונד גריכט אפער

1) Hegmon, Bischof.

2) Zudischen lassen, zum Zudenthum feierlich weihen, beschneiden lassen.

3) Tewilo, das Bad.

4) Gesero, Verordnung, Decret.

5) Mischtabdel sein, sich bestreben, bemühen.

6) Teschuwa, Buße; tephillo, Gebet, Zedoko, Almosen.

7) Rabonim, Rabbiner.

8) Ness, Wunder.

9) Sod, Geheimniß.

פסוד גדול וי אלו היפוטן זיא זיק אומס און צונן פזי נאק רוס צו
 בען אפיפיר ווא זיא וון בא גאמן ליסן זיא זיק אן גאמן פייל
 יהודים און היטן ביא יהודים ביא זאק פאר זיא עז הערטן.
 בא פיר וואנדערטן זיא זיק גאר גער בען זיא זאקטן זיא העלטן פייל
 מענטן גידענטן גין פעלער אפיפיר גיהאט פיר יהודים בען ער
 גענט לעפן און יהודים און האט אל צייט יהודים אין סוד פייל זיק
 און מונטן אק טוק צופיל (2 מיט אים ציהן) אק העלטן זיא נישט פון
 בער גידה גיהערט בען מיר גען עז נישט גלייפן באג ביא גידה
 פון בען אפיפיר איז אונד גאמן בער הענטן מוט (2) עז געלפט
 גיטלן האפן. אונד מייסט בער רפ. סעקן הגדול באג אפיפיר
 פריי וועט (2) באג עז ביא יהודים מוטן גלייפן און היפטן אן באג
 מונד אין פיר זינט זאק (2) פייל אייך אין טייטל: לאנד זיין. און ביא
 יהודים אין רוס טעטן אק תשובה ותפילה וצדקה און ביא פרוסים (2)
 צו רוס גיטן צו בעס גארדינאל וואו זיא ון. פגאקט מיט ווארן און
 וואלטן פיל מוטל זיין. בא זאקט בער גארדינאל בער פריי איז
 פון זיין אייגן האנד אן בען הענטן פון מענטן גיטלן אונד
 בע מיר נישט פיל גען אונד ריכטן באק פיר הייסט ער זיא בז פעלט
 צו טאן וואס אין מיליק ווערט זיין און הייסטן זיא אין גופילאצין (2)
 מאכן. בען וועלן זיא מאכן באג זיא בער אפיפיר אין ביא הענד
 פגומט. בען וועלן זיא געהן באג פעלט בער פייל צו טאן אלו
 מאכן ביא יהודים אין גופילאצין און גאפן זיא בען אפיפיר אונד
 פיל בר אפיפיר ביא גופילאצין ליינט (2) גאקט ער וואו גידענטן
 ווא באג ביא זאק גיטלעט וואר. און הייסטן ביא יהודים געלפט

- 1) Besod godol, im tiefsten Geheimniß.
- 2) Schoch-Zowel, verdorben aus dem mittelhochd. Schachzabel, Schachspiel.
- 3) Regelwidrige Schreibung für מוס.
- 4) We-chossom und Siegel.
- 5) Eine versündigte (versündete) Sache.
- 6) Parnosim, Vorsteher.
- 7) Supplication.
- 8) Reient, lieft.

איק יהודים אלי טאג פייא מיר ביא ציהן סוק צאפל מיט מיר. ציא
 בוא אק איין מאלט (י) סוק צאפל מיט מיר. ביין זאק ווערד נט אלו
 פז ווערן. אלו וואר בער רפי סמען איין אומן (י) אויג סוק צאפל
 ציהן באז מן ביין גלייבן נט פלאד אין גאנצן עולם. (י) נאק מאליט (י)
 איס בער אפיפיויר באס נאס בעצ גבול גרוס וואונדער. אונז אלו
 היפטן זיא וויבר אן פֿון בער אמונה (י) צו ריבן באז בער רפי
 סמען גרוס חריכות פֿון איס הערט באז איס גרוס וואונדער נאס.
 לסוף (י) בא ער ון לאמז גיטלאקט האט אונז ביין גסה (י) אן איס גיטאן
 האט. אלו הייסט ער אל ביא גארבינאל פֿון אין וועג גין. אלו פֿיל איס
 בער אפיפיויר אום בען האז מיט טרייאנדיגן אויגן. אונז גאקט ליפר
 אלסר פֿלאטר גענט איר איק נט. בער פֿלאטר ענטפערט וואהער
 וואלט איק אייק אייער גינגלייב גאנצן. בער אפיפיויר גאקט
 ליפר אלסר פֿלאטר האט איר נט אל איין מאל און גון פֿיר לארן. בא
 בער גבול באז הערט בא בער שראג ער גאר נאך אונז גאקט זיא.
 בא גאקט בער אפיפיויר איק פֿון ביין גון אלומן בער ביר פֿיר
 לארן איז גימארבן בורק ביא לפֿתֿ גימאר. באז איק ון גאל גאקט וואס
 ביא עפֿירה (י) איז אדור ווא עז איז באז גאן איק נט וויסן. איק
 בענן היס"י האט עז אלו וועלן האפן. אונז איק האפ בארוס באז
 גיבט לאזן אויז גין בער ווארטן באס באז געלפֿסט גאלסט צו מיר
 גומן אק גיטערן איז. בען איק וויל וויבר אויז גומן בער האלפֿן
 וויל איק ביא גיירה וויבר מַפֿטל ביין. (י) אונז גאקט איס וויבר גיט
 פֿרייט מיט צוס העמן גען מענען באז ביא גיירה וויבר פֿטל (י) וואר.

1) Ein malt für einmal.

2) Uman, Meister, Handwerksmeister.

3) Olom, Welt.

4) Nach, hernach, mattet, setzt matt.

5) Amuno, Glaube.

6) Lesof, endlich.

7) Kascho, schwierige Frage, schweres Thema.

8) Awero, Sünde, Vergehen, Uebertretung.

9) Mebattel (mewattel) sein, wieder aufheben.

10) Botel, aufgehoben.

גאט צו איר זייל ביק נישט מצער. ¹⁾ יאיר ווערן אונזרן נון פאלד
 פייא אונז האלפן. אלו מאכט דער אפיפייר אין ספר ²⁾ וויב
 ביא אמונה ³⁾ אונז סליסט עס אין אין גייעלע אונז מאכט וועלכער דער
 אפיפייר גאלט ווערן דער מונד ברין ליילן. עז איז נון פיל דער פון
 צו שרייבן וואג אין דאס געלפן ספר סטיט אונז נישט לאזן דער נאך
 היפט ער זיך אונז מיט גרויס מון ⁴⁾ אונז ציהט נאך מענען אונז וואר
 וויב אין חסד ⁵⁾ יאיר אונז צו רוס האט אן נישט גייעלע וואו ער
 איז אין גייעלע אונז אונז באג מעסה האט רבי שמעון הגדול גימאכט
 צום אנדערן טאג אין יוצר ⁶⁾ פון. האט הענה ⁷⁾ [אל תן] שני נחלה
 ופלאע להספן ⁸⁾ דער האלפן גאלט איר נישט מיין באט עז סלעכט
 גאט זיין גוידרן עז איז גייעלע גייעלע וואו עס בא טיט. אין טיט
 גאט דער רבי שמעון הגדול האט דאן נון גייעלע אן סוף צאפיל
 דאן ער האט אפ אין צום גייעלע. בא ער נאך גאר גליין וואר.
 אין דאן סעלפין צום האט ער נון מיט דאס פאלט גיטלן. בא האט
 ער גייעלע דס באט זיין נון איז גייעלע. הג"ס בא אונז אונז
 עפיר ⁹⁾ פון געפן. בורק רבי שמעון זיין גבורה ¹⁰⁾ און סוה: ¹¹⁾

1) Mezaër sein, sich grünen.

2) Sepher, Buch, Schrift.

3) Amuno, Glaube, hier für amuno hanozrim, christlicher Glaube.

4) Mammon, Geld, Reichthum.

5) Deutsch adjectivische Endung von חשד, choschuw, geachtet, vornehm.

6) Jozer, Frühgebet.

7) Rosch haschono, Neujahr.

8) So buchstäblich und unverständlich im Original. W. Heidenheim hat in seinem Machsor die Lesart: אלו נחלה ענוע להספן, Eel chonah nachlosso benoam lehaschpar, mit der Uebersetzung: Gnädig war der Allmächtige seinem Eigenthum, er gab ihm einen lieblichen Antheil.

9) Aweross, Sünden.

10) Sechuss, Verdienst, verdienster Lohn, meritum.

11) Amen, Wahrheit, fürwahr, gewiß. Selä ist ein in den Psalmen senders häufig am Ende eines Versgliedes oder Absages vorkommendes Aufstreichzeichen, das vielfach für das Zeichen der Pause gehalten wird.